

Izbija, izveščaj, pondeljek, vsak dan... Asilkega št. 20, L nadstropja... piama se ne sprejemajo, rokopol... Anton Gerbec... Lastnik... vsa za meso: L 7.-, 3 mesece... Za inoseststvo mesečno 4 lire...

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v število ene kolone (72 mm.) — Oglasi trgovcev in obrtnikov po 40 cent. — Oglasi za avtorizirane, poslanice in vabilo po L 1.—, oglasi denarnih zavodov po L 2. — Mali oglasi po 20 cent. besede, najmanj pa L 2. — Oglasi naročnika in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asilkega št. 20, L nadstropja. — Telefon uredništva in uprave 11-87.

GLI SLAVI DELLE GIULIE

«La Voce dei Bancari» — glasilo tržaške skupine splošnega združenja bančnih namoščencev Italije — je priobčilo v septemskem številku članek pod gornjim naslovom. V izhodišču izvajanjem sluzi piscu sklep tolminske skupine «Narodnega združenja pohablencev in vojnih invalidov», naj se invalidom kraljeve vojake povisa mirovina, da se izkaže hvaležnost domovine njim, ki so se borili zanjo. Članek pripisuje temu sklepu posebno važnost radi dejstva, da so člani tolminske skupine — 800 jih je — skoro izključno Slovani. Beseda «domovina» na ustnicah obmejnih Slovanov vzbuja — pravi članek — čustvo ganotja posebno še, ker je prišla od teh velikodušnih ljudi brez vsakega pritiska, brez groženj in brez sence gorjač, in ne da bi bila zahtevana ali izsiljena. Sklep tolminske skupine je sklonil pisca, da izpregovori o odnosjih med Slovani in Italijani. Članek razlikuje dve strani tega vprašanja. Prvo je notranjega značaja in se tiče sožitja med Slovani in Italijani v Julijski Krajini ter vsebuje kočljivo potrebo, da imej Italija na svojih mejah zvesto, ali vsaj ne sovražno prebivalstvo. Druga stran je zunanje značaja. Tiče se odnošajev s Slovani onkraj meje, z Jugoslavijo: z državo kot tako in kot predstražo rodbine slovenskih narodov (Come stato a se e come scolta avanzata della famiglia delle nazioni slave). Več nego naravno je — pravi pisec — da je med obema stranama tisočero točk, ki učinkujejo druga na drugo. Ravno zato je to čisto poseben problem, ki ga je treba proučevati v njegovi skupnosti in celoti. Članek zanima prva stran problema. Glede druge pripominja le, da je treba razpravljati o nji z veliko delikatnostjo in modrostjo in zato noče govoriti o nji v tem težkem trenutku. Razumljivo je, — nadaljuje — da si glede postopanja s Slovani različne lokalne stranke usvajajo nasprotna si naziranja: od «absolutne razredne enakosti» komunistov do «enakosti v pravicah in dolžnostih» nam domovini, lojalno priznanim republikancem; dalje do «politike tolerance na verski podlagi» popolarov, in slednjic skrajne nepopustljivosti fašistov. Po pisčevem mnenju je treba — predno se izreče o umestnosti tega ali onega postopanja — oceniti številno pomembnost slovenskega prebivalstva v novih mejah države. Pred vojno je bilo, glasom ljudskega štetja leta 1910., v sedanji Julijski Krajini (brez Postojne in Idrije, ki nista spadali k tej pokrajini) na Goriskem 120.000 Slovanov, v Trstu 38.000 (!), v Istri 90.000 Slovencev in 140.000 Hrvatov, skupno torej blizu 400.000 Slovanov, ki jim je treba sedaj pristeti še prebivalstvo postojnskega in idrijskega okraja. Danes te številke ne odgovarjajo več resničnemu stanju, ker sta Kastavščina in otok Krk prišla izven meja Italije, ker se je mnogo julijskih Slovanov izselilo in ker so odšli tisoči državnih nameščencev, ki jih je bila Avstrija poslala semkaj. Vsa ta dejstva so spremenila številke na škodo Slovanov. K temu se pridružuje še nagla asimilacija v dvojezičnih pasovih. V mnogih krajih Istre so se n. pr. — da se izbrise vsaka sled Slovanov — zaprle mnoge šole, ki jih je ustanovila družba sv. Cirila

in Metoda v — tako trdi pisec — politične namene. Upoštevajoč vse to, prihaja pisec do zaključka, da je slovensko jedro v Julijski Krajini sicer še izdatno toliko po svojem številu, kolikor po narodni odporni sili, vendar pa skraćeno v primeri s predvojno dobo. Iz vsega rečenega sklepa pisec — kakor pravi — z železno logiko: če Slovani, poprej bolj močni po številu in po gospodarskem položaju in izdatno podpirani od Avstrije, niso mogli oslabiti italijanstva Julijske Krajine v predvojni dobi, tem manj bodo mogli danes, ko so številno oslabljeni in ko ni več Avstrije, ki jih je ščitila, marveč je na njenem mestu Italija, budna in močnata. Vsaka nevarnost raznarodovanja (Italijanov) je torej odstranjena. Potem pa izvaja pisec: «Slovani so tu in se ne morejo izbristati s potezo gumija v registrih prebivalstva. Ne more se izvesti preradikalni in premalo resni načrt tistega profesorja, ki je navetoval, naj se vsi Slovani odpravijo v Sicilijo in Sardinijo in na njihovo mesto naj se pošlje toliko Sardincev in Sicilijancev. Ker torej Slovani obstojijo tu in se ne morejo odstraniti iz njihovih trgov in vasi, kjer so se rodili in živeli; pred vsem pa, ker izvestni sistemi nasprotujejo našemu italijanskemu temperametu, naklonjenemu bolj k dobrotnosti in toleranci, nego pa nasilju, je treba postopati na način, da si Italija napravi iz Slovanov, ki so postali njeni državljani, prijatelje in zveste državljane. Varnosti naših vojakov — v slučaju vojne — na vzhodnih mejah bo bolje služilo, če imamo v svoji hiši nekoliko Slovanov več in v boljsem razpoloženju, nego pa skrčenem številu, zato pa razpaljenih od sovraštva ali tajne mržnje. (Convertèrta meglio avere in casa qualche migliaia di Slavi di più ma bene disposti che un numero più ristretto ma arroventati d'odio o di rancore). Zato priporočamo pravično postopanje in prav razumevano toleranco nam Slovanom Krasa in Istre. (Ecco perche concluderemo per un trattamento di giustizia e di benintesa tolleranza verso gli Slavi del Carso e dell'Istria). Pustimo, naj nam jih vsi vrši svoje čudotvorno delo mati narava, ki je dala našemu lepemu plemenu močnata sredstva asimilacije». Pisec svari končno pred ostro in negativno politiko — ki ogorča in zatira — nam Julijskim Slovanom, in priporoča politiko pravičnosti in spoštovanja, ki naj kaže dobrohotnost in moč. (Non dunque una politica aspra e negativa, che esaspera e comprima, verso gli slavi giuliani. Ma una politica di giustizia e di rispetto che dia la misura di una bontà e di una forza).

Nemški državni zbor dal zaupnico novi vladi

Nemški nacionalni grozijo s prevratom. Državni svet odobril pooblastilni zakon BERLIN, 9. Državni svet je odobril s 46 proti 17 glasovom načrt za pooblastilni zakon. Proti so glasovali nekateri zastopniki iz Prusije, Bavarske in Mecklenburške. Načrt za pooblastilni zakon sestoji iz dveh členov: 1.) Državna vlada je pooblaščen, da stori vse ukrepe finančnega, gospodarskega in socialnega značaja, ki jih smatra za potrebne. V območje pooblastil, ki jih daje zakon, ne spada vprašanje osemurnega delavnika in tudi ne vprašanje omejitve socialnih podpor. Ti ukrepi bodo takoj predloženi državnemu zboru in državnemu svetu in bodo na zahtevo državnega zbora lahko ukinjeni. 2.) Zakon stopi v veljavo z dnem, ko bo odoben; izgubi veljavo, kakor hitro bi nastopila, kaka izprememba v vladi ali pa v strankah, katerim pripadajo člani vlade; na vsak način pa ostane v veljavi do 31. marca 1924. Poleg državnega sveta bo moral odobriti ta zakon še državni zbor. Razprava o Stresemannovih izjavah v državnem svetu Državni zbor se je sestal včeraj ob 12.30. Na dnevnem redu je bila razprava o kancelarjevih izjavah in pooblastilnem zakonu ter tozadevna odobritev. Kot prvi govornik je nastopil voditelj socialno-demokratske stranke posl. Breitscheid, ki je seveda govoril v prilog kancelarjevih izjavam ter napadel politiko prejšnjega kancelarja Cuno. Grajal je tudi delo Bavarske, češ da je bilo tam proglašeno obsedno stanje naperjeno proti republikli. Demokratska stranka bo glasovala za pooblastilni zakon, dasi ne prav rada; kajti njena načela govorijo za nadzorovanje vladnega dela s strani državnega zbora. Nemški nacionalci so hoteli stopiti v vlado, da stopijo v reakcionarno koalicijo z Bavarsko, kar bi imelo za posledico izgubo Porurja. Za centrum je govoril posl. Bell, ki je izrazil željo, da bi prej ko mogoče odpravili obsedno stanje. Izredno pozornost državnega zbora pa je vzbudil govor nemškega nacionalca grofa Westarp-a; ta je hudo napadel novo koalicijsko vlado in še posebej Stresemanna, čigar zadržanje je bilo — po njegovem mnenju — v zadnjem času zelo čudno; na mesto koalicijske vlade je hotel staviti direktorij, Nikdar — je nadaljeval govornik — si ni še dala poslanska zbornica tako mizernega izpričevala kakor tokrat. Kancelar je obtožil zastopnike industrije in poljedelstva, da so hoteli vreči zbornico. Prav bi bili storili! (Zbornica postaja nemirna). Oni, ki mislijo, da se Nemčija ne bo mogla vladati brez sodelovanja socialne demokracije, bodo v kratkem doživeli veliko razočaranje. Mi bomo prevzeli vlado, koalicija — kar dokazuje tudi kriza, ki razjeda nemški socializem — ne bo dolgo živela. Glasovali bomo proti zaupnici vladi. Ob zaključku svojega govora je Westarp obital Stresemanna, da je pustil Porurje tujeem. Stresemann mu je odgovoril, da je bil za vladanja kanc. Cuno sporazum še mogoč, a pozneje, — ko je Anglija namignila, da mora Nemčija nehati s pasivnim odporom, ako hoče doseči kako koncesijo — je bil vsak sporazum izključen. Za Stresemannom je govoril voditelj nemške ljudske stranke, Scholz. Za njim je minister za notranje zadeve Sollmann poročal o krvavih dogodkih v Düsseldorfu; obital je Poincaréju, da podpira separatiste. Končno je državni zbor odobril dnevni red, ki izraza zaupnico novi vladi. Proti so glasovali nemški nacionalci, ljudska stranka (?), Bavarci in komunisti. Nemška vlada predlagala sestanek francoskih, belgijskih in nemških odposlancev v svrhu povrnitve na delo v Porurju. Sporazum med nemškimi industrijalci in Francozi dosežen? BERLIN, 8. Pozno ponoči se je tu razširila vest, da je nova vlada dala nalog svojim poslanikom v Parizu in Bruslju, da se informirata pri tozadevnih vladah, kake pogoje stavijo za takojšno vrnitev na delo v Porurju. Poslanštvi v Londonu in Rimu sta bili obveščeni o tem koraku nemške vlade. BRUSELJ, 9. Nemški pooblaščenec se je danes zjutraj razgovarjal z Jaspalom, kateremu je baje izjavil, da nemška vlada želi sodelovati za vzpostavitev dela v Porurju ter se sporazumeti glede dobave premoga na račun vojne odškodnine. Nemčija bi želela, da bi se sestali francoski, belgijski in nemški odposlanci ter rešili zadevo. Jaspas je baje odgovoril, da bo to željo sporočil francoski vladi; obenem pa je izjavil, da mora nemška vlada obljubiti industrijalcem, ki bi bili pripravljeni dobavljati premog, da jim ga bo plačala, ter da bo dala železničarjem ukaz, naj gredo na delo. — (Stefani). Nemška valuta najslabša BERLIN, 9. Nemška marka je padla koncem preteklega tedna pod vrednost ruskega bolševiškega rublja in je torej danes najslabša valuta na svetu. Baldwin odpotoval na Škotsko LONDON, 9. Nocoj odpotuje ministrski predsednik Baldwin v Saint Andrews na Škotsko.

Hvaležnost Jugoslavije kralju osvoboditelju

Zakonski predlog o spomeniku kralju Petru Velikemu — Priznanje zaslug za domovino — Zakon o preuredbi volitvenega reda BEOGRAD, 9. Na včerajnji seji narodne skupščine je minister pravde dr. Perić predložil zakonski predlog o ustrojstvu sodišč, ki je bil po čl. 133. ustave odkazan zakonodajnemu odboru. Predsednik vlade Pašić je predložil zakonski osnutek o narodnem priznanju kralju Petru Velikemu. V smislu tega projekta naj se kralju Petru kot znak narodne hvaležnosti za njegove velike zasluge za osvobodjenje in ujedinjenje jugoslovenskega naroda v eno nacionalno državo, pošavi v Beogradu spomenik, dostojen velike hvaležnosti in spoštovanja naroda namprav velikemu vladarju. Nadalje je predsednik vlade predložil «Zakon o narodnem priznanju zaslug za domovino». Glavne določbe tega zakonskega predloga so: V znak hvaležnosti do bojevnikov, ki so padli za osvobodjenje v balkanski in veliki svetovni vojni, se ima vsako leto staviti v proračun najmanj 10 milijonov dinarjev, a po potrebi še več, da se ovekoveči narodna hvaležnost do junastih borcev. Kot viden znak te hvaležnosti za pozne rodove se postavi Pantheon kot «Hram — spomenik osvoboditeljem». Predvidena je nadalje enkratna večja materialna nagrada za vse še žive bojevnike in druge državljane, ki so se odlikovali za časa vojne, a otrokom in roditeljem padlih bojevnikov se bo podelila dosmrtna podpora. Oni za osvobodjenje zaslužni sinovi naroda, ki so umrli v domovini ali v inozemstvu, bodo čimprej preneseni na državne stroške in pokopani v rodbinski ali novi grobnici; postavi se jim časten spomenik. Med temi pridejo v prvi vrsti v poštev: vojvoda Radomir Putnik, Andra Nikolić, bivši predsednik srbske narodne skupščine vojvoda Živojin Mišić, Stojan Novaković, bivši ministrski predsednik in narodni poslanec dr. Laza Paču, bivši finančni minister dr. Milenko Vesnić, prota Milan Čurić in vsi ostali narodni poslanci, ki so vršili svojo dolžnost za časa svetovne vojne odšli z vojsko ter vsi poveljniki divizij in brigad, ki so umrli v vojni za osvobodjenje. Rodbine onih, na katere se zakon nanaša, bodo imele pravico prenesti kosti svojcev v domovino že pred splošnim prenosom kosti bojevnikov v Hram-spomenik osvoboditeljev. V teh slučajih se bo prevoz po železnici in na parnikih izvršil na državne stroške, a pokop na stroške sorodnikov. Za izvedbo obeh zakonov bo skrbelo ministristvo za vere v sporazumu s posebnim širšim odborom. Obema zakonskima predlogoma je bila priznana nužnost ter sta bila takoj odkazana odboru, ki razpravlja o Davidovičevem iniciativnem predlogu glede narod-

nega priznanja vojvodoma Mišiću in Putniku. Debata o taksah Potem ko je skupščinski predsednik sporočil zahvalo japonskega parlamenta za izraženo sožalje povodom potresne katastrofe na Japonskem in po opravljenih formalnostih, je narodna skupščina nadaljevala debato o povznanju taks. Posl. Sočić (dem.) je ostro kritiziral gospodarstvo vlade. Nato je posl. dr. Popović (dem.) kot poročevalec manjšine v obširnem govoru dokazoval površnost in krivičnost povznanja taks, ki najhujše prizadene baš siromašne sloje, medtem ko z interesi onih, ki bi mogli prenesti večje žrtve, zelo obzirno postopa. Veliko pozornost je vzbudila izjava zastopnika nemškega kluba posl. Moserja, ki je povdaril, da nemški poslanci ne morejo glasovati za predlog vlade. Izjava posl. Moserja je bila predmet živahnih komentarjev. Vlada večina se zopet maje, ker se tudi džemijetovci upirajo. Seja je bila ob 12. in pol zaključena ter se vrši prihodnja jutri ob 9. BEOGRAD, 9. Notranje politični položaj je zopet poostren. Navzlic vsem zatrdilom, da si je vlada z raznimi koncesijami zagurala trajno pomoč Nemcev in Turkov, je dejstvo, da do definitivnega sporazuma še ni prišlo. Opozicija je medtem jako agilna ter s svojo taktiko in kritikio ustvarja v parlamentu za vlado mučen položaj, va tudi notranji spori v radikalskem klubu trajajo naprej. Včeraj popoldne se je sestal radikalski klub. Grupa posl. Rankovića je hudo napadala posamezne ministre ter se je danes spravila nad «sekvestrsko», politiko bivšega ministra Markovića. «Novosti» pišejo, da pripravlja vlada volilni projekt, ki bi celo državo pretvoril v eno volilno okrožje ter jo razdelil v 33 volilnih okrajev. Liste, ki bi dobile v volilnih okrajih relativno večino, bi naj dobile dve tretjini vseh poslancev. Parlament naj bi se razpustil, čim bi odglasoval proračun za 1923.-24. ter sprejel novi volilni zakon. Te spekulacije pa se v političnih krogih ne jemljejo resno, ker je sprejetje takega volilnega zakona v zbornici izključeno. Vlada bi želela, da bi se jutri ali v četrtek zaključilo predjesensko zasedanje parlamenta ter je predsednik skupščine Jovanović včeraj o tem konferiral z načelniki strank. Snoči je bil g. Jovanović v avdijenci ter je kralju poročal o parlamentarni situaciji.

Sprejemi pri ministrskem predsedniku

RIM, 9. Po običajnih poročilih svojih sodelovalcev je ministrski predsednik on. Mussolini v prisotnosti podtajnika za notranje zadeve on. Finzija sprejel v dolgem razgovoru genoveškega prefekta Darbesia, kateri mu je poročal o političnem, gospodarskem in upravnem položaju v pokrajini. On. Mussolini je pazno poslušal poročilo in je nato dal prefektu navodila glede raznih posebnih in krajevnih vprašanj, izražajoč mu obenem pohvalo za njegovo delovanje. — Nato je on. Mussolini sprejel župana mesta Ischia cav. D'Arco in občinskega tajnika, ki sta mu izročila pergament o njegovem imenovanju za častnega občana. Obenem je župan izrazil razne želje, tičeče se potreb občine, nakar mu je on. Mussolini obljubil, da bo dal te želje pristojnim uradam v pretres. — Sprejeta sta bila nato on. Luzzatti in profesor Casafini, prvi predsednik, drugi ravnatelj svobodnega vseučilišča za združništvo; on. Luzzatti je razvijal razloge za potrebo, da naj bo Italija dostojno zastopana na mednarodni združniški razstavi, ki se bo vršila leta 1924. v Gandu, ter je prosil za podporo vlade. On. Mussolini je dal za gotovilo, da bo vlada stvar podpirala. — Odbor za razstavo dekorativnih umetnosti v Monzi je nato poročal ministrskemu predsedniku o ugodnem uspehu razstave ter je dokazoval, da bi bilo primerno, da vlada podeli finančno in moralno podporo, da bo Italija na mednarodni razstavi dekorativnih umetnosti v Parizu dostojno zastopana, s tem, da odkáže podporo v znesku 5 milijonov lir. On. Mussolini je izrazil svoje zadoščenje nad uspehom razstave v Monzi ter je zagotovil, da bo storil vse mogoče, da bo odkazana zahtevana svota, če bo to le mogoče z ozirom na potrebe erarja. — Končno je ministrski predsednik sprejel comm. Orsi-ja in arhitekta Brasini-ja, ki sta mu poročala o slavoloku, kateri se ima postaviti nad ulico Flaminia

Reško vprašanje

Angleški listi za obrambo neodvisnosti Reke LONDON, 9. Angleško časopisje kaže mnogo zanimanja za rešitev reškega vprašanja. Posebni dopisniki velikih listov pošiljajo poročila z Reke o razmerah, ki vladajo v mestu. Dopisnik «Manchester Guardian» je poslal z Reke dva dolga članka pod naslovom «Resnica o Reki». V prvem članku opisuje dopisnik razvoj reškega vprašanja do imenovanja generala Giardinija za guvernerja. Po mišljenju dopisnika se fašisti iz Italije trudijo na vse mogoče načine, da dajo Reki italijansko obiljeje in forsirajo priključitev Reke Italiji, dasi to ni v interesu Rečanov. Reka se nahaja med dvema ognjema. Na eni strani se fašisti in industrijalci iz Trsta borijo proti svobodni reški državi in zahtevajo, da ostane Reka pod Italijo, boječ se za Trst. Na drugi strani pa Jugosloveni bojkotirajo Reko, boječ se italijanskega gospodarstva na Jadranu. Toda interes Reke zahteva, da ostane mesto tudi v bodoče svobodno izhod za trgovino sosednih krajev, kakor je bil pred vojno. Enakega naziranja je tudi general Planchet, bivši angleški vojni zastopnik v Beogradu, ki pravi v «Morning Post»: «Prirodni položaj Reke zahteva, da se reško pristanišče spoji s teritorijem, katerega ekonomskim interesom direktno služi. Bilo bi ugodno, ako bi Reko upravljalo Društvo narodov potom nepristranske mednarodne komisije.» Masaryk v Švicu TERRITET, 9. Predsednik čehoslovaške republike Masaryk je prispel v Territet, kjer bo ostal nekaj 10 dni.

Reško vprašanje

Angleški listi za obrambo neodvisnosti Reke LONDON, 9. Angleško časopisje kaže mnogo zanimanja za rešitev reškega vprašanja. Posebni dopisniki velikih listov pošiljajo poročila z Reke o razmerah, ki vladajo v mestu. Dopisnik «Manchester Guardian» je poslal z Reke dva dolga članka pod naslovom «Resnica o Reki». V prvem članku opisuje dopisnik razvoj reškega vprašanja do imenovanja generala Giardinija za guvernerja. Po mišljenju dopisnika se fašisti iz Italije trudijo na vse mogoče načine, da dajo Reki italijansko obiljeje in forsirajo priključitev Reke Italiji, dasi to ni v interesu Rečanov. Reka se nahaja med dvema ognjema. Na eni strani se fašisti in industrijalci iz Trsta borijo proti svobodni reški državi in zahtevajo, da ostane Reka pod Italijo, boječ se za Trst. Na drugi strani pa Jugosloveni bojkotirajo Reko, boječ se italijanskega gospodarstva na Jadranu. Toda interes Reke zahteva, da ostane mesto tudi v bodoče svobodno izhod za trgovino sosednih krajev, kakor je bil pred vojno. Enakega naziranja je tudi general Planchet, bivši angleški vojni zastopnik v Beogradu, ki pravi v «Morning Post»: «Prirodni položaj Reke zahteva, da se reško pristanišče spoji s teritorijem, katerega ekonomskim interesom direktno služi. Bilo bi ugodno, ako bi Reko upravljalo Društvo narodov potom nepristranske mednarodne komisije.» Masaryk v Švicu TERRITET, 9. Predsednik čehoslovaške republike Masaryk je prispel v Territet, kjer bo ostal nekaj 10 dni.

Odnosji med Ogrsko in Malo entanto

so se zboljšali Izjave ministra Daruvarija BUDIMPESTA, 9. Ogrska brzojavna agencija javlja: Ob povratku iz Zeneve je zunanji minister Daruvarij izrazil zadoščenje nad dogovori, ki jih je sklenil v Zenevi z Malo entanto. Ti dogovori pomenjajo zboljšanje odnošajev med Ogrsko in sosednimi državami. S čehoslovaškim zunanjim ministrom Benešem so se razpravljale sporne zadeve in so bila določena načela, na podlagi katerih se bo prišlo do ugodne rešitve vseh spornih vprašanj in do dobrega sosedstva. Z jugoslovenskim zunanjim ministrom Ninčičem in z zastopnikom Romunske je bil sklenjen dogovor, katerega glavni namen je, da pride do sklepa trgovinskih pogodb. Ukrenjeno je že vse potrebno za pripravljajna dela. Čim bo finančna komisija Društva narodov začela svojo akcijo v zadevi posojila, bodo potrebne nove razprave, katere se bodo čim hitreje zaključile, ker se pričakuje končna odločitev glede posojila koncem decembra t. l.

Poljski minister za notranje zadeve Klernik o položaju na Poljskem

VARŠAVA, 9. Minister za notranje zadeve je podal zastopnikom tiska izjave glede uprave in notranjega političnega položaja na Poljskem. Rekel je, da bodo pri prihodnjem zasedanju zbornice predloženi zakoni, tičeči se tiska, pravice zborovanja, društev ter je dodal, da bo preosnova uprave prinesla mnogo prihrankov. Izjavil je tudi, da pripravlja zakon, s katerim se bo pospeševala decentralizacija uprave. O komunistih se je minister Klernik izrazil, da ne najdejo mnogo somišljenikov in da vsled tega menjujejo taktiko, poskušajoč izrabiti vladajočo dragnjo in propovedujoč enotno delavsko fronto. Toda poljske delavske mase vedo, da je samo v proizvajalnem delu rešitev iz sedanjega težkega položaja, tako da se vsi spori med delavstvom in gospodarji rešijo na prijateljski način. Spopad med delavci in policijo v Bochumu PARIZ, 9. Agencija «Radio» prinaša vest, da je prišlo v Bochumu v noči med 7. in 8. oktobra do krvavega spopada med delavci in policijo. En Francoz in dva Nemca so bili smrtno zadeti. Nerešča v Hidovški sinagogi RIGA, 9. V Sinagogi v Kijevu je nastala panika, ko so nenadoma ugasnile luči. 60 oseb je bilo do smrti pomandranih, nad 100 na ranjenih.

VOLILNA BORBA NA DUNAJU

Krvavi spopadi DUNAJ, 8. Med nacionalisti in bojevnikmi na eni strani ter socialisti in židi na drugi strani je prišlo do krvavih spopadov. Vzroki spopadov so politična nasprotstva v očigled predstoječim volitvam. Posredovati je morala policija, ki je razgnala povsod demonstrante. Bilo je več ranjenih, med njimi trije težko ranjeni. Rimljanski grob odkopan na Avstrijskem. DUNAJ, 9. Blizu S. Valentina na Spodnjem Avstrijskem so delavci pri kopanju našli na rimljanski grob. V grobu so našli še dobro ohranjeno človeško okostje, ki je pripadalo najbrže ženski. Na grobu so vrezani sabinski okraski. Volitve v narodno sobranje SOFIJA, 9. Sofijski listi poročajo, da se bodo 18. novembra vršile v Bolgarski volitve v sobranje. Obenem poročajo, da se bodo 4. novembra vršile občinske volitve, in da je vlada pozvala oblasti, naj skrbre, da se izvrše volitve v največjem redu. Sporazum med nemškimi industrijalci in medzavestniško komisijo PARIZ, 9. Tu sem prihaja vest, da je prišlo med zastopniki «Phoenix» in «Rheinische Stahlwerke» ter medzavestniško komisijo za nadzorovanje tovarn in rudnikov do zelo važnega sporazuma. Na podlagi tega sporazuma bodo imenovane tvrdke takoj pričeze z dobavo premoga na račun vojne odškodnine. Tvrdke so se obvezale, da bodo plačevale davek na premog in da bodo dobavljale premog za železnice v zasedenih krajih. Koliko premoga je Nemčija dobavila Italiji pretekli mesec? PARIZ, 9. Pretekli mesec je Italija prejela od Nemčije na račun vojne odškodnine 145.000 ton premoga. General Doughtie se ni razgovarjal s Stinesom. DUESSELDORF, 9. Uradno se zanika vest, ki so jo prinesli nemški listi in po kateri naj bi se bil gen. Doughtie spet včeraj razgovarjal s Stinesom. Grški bogunci odklonili italijanski dar 10 milijonov. PARIZ, 9. Iz Londona poročajo, da je bila pripela brzjavka iz Aten, da je kongres grških beguncev odklonil italijansko ponudbo 10 milijonov lir, kot podporo beguncem in srotam s Kri. Grški znanji minister gre na dopust ATENE, 9. Zunanji minister Aleksandridis je valed zdravstvenih razlogov dobil štiri tedenski dopust. Vodstvo zunanjeja ministristva bo začasno prevzel ministrski predsednik Gonatas.

Otvoritev češke šole v Ljubljani

LJUBLJANA, 9. V nedeljo dopoldne se je v Mladiki otvoril razred češkega jezika za otroke čehoslovških državljanov v Ljubljani. Šola je otvoril ob 10. ataše čehoslovškega konzulata v Ljubljani dr. Zahorsky, ki je najprej v slovenskem jeziku pozdravil navzoče, poudarjal, da je današnji dan velikega pomena za čehoslovško kolonijo v Ljubljani, ki ji je sedaj dana možnost, da vzgojuje svojo dečo tudi v materinskem jeziku. Zahvalil se je za tem vladi in mestni občini, ki sta podpirali akcijo za ustanovitev šole. Nato je imel kratek govor v češkem jeziku.

Predsednik Češke Obce g. Cvahtal je nato navzočo dečo prisrčno nagovoril, bodreč jo, da ne pozabi svojega materinega jezika. Poudarjal je, naj se Čehoslovaki v Jugoslaviji ne čutijo kot tuji, temveč kot bi bili doma, saj so Jugoslovenci in Čehoslovaki bratje in njih državi sta zavezanci. — Globoko čuteč nagovor na dečo je imela učiteljica g. Horakova.

V imenu licejskega učiteljskega zbora je radi odsotnosti ravnatelja čestital k otvoritvi pisatelj prof. dr. Ivan Lah. Izrazil je svojo radost, da je ravno Mladika postala ognjišče češke šole. Med drugim je izjavil: «Mi vsi se trudimo, da bi naša vzgoja ne bila tako ozka, temveč da bi segala čez slovenske meje k bratskim severnim narodom. Prepričan sem, da bo zveza med Jugoslavijo in Čehoslovako utrjena takrat, ko bosta oba naroda zbliznala tudi na kulturnem polju. Ta šola bo majhen steber te velike ideje.» V ostalem je govornik objubil, da bo šola uživala vso podporo s strani licejskega učiteljskega zbora.

Zaključni govor je nato imel v imenu oddelka za prosveto dvorni svetnik dr. Bežjak, ki je izjavil: «S tem, da ste dobili tukaj razred češkega jezika, ste oživili veliko idejo, ki jo je oznanjal Komensky. Vaši otroci se bodo učili materinščine, ki je podlaga življenja. Vzljubili bodo svoj jezik, svoj narod in svojo državo. Hodili pa bodo obnem v našo šolo, kjer bodo spoznali naš narod, se učili naše zgodovine in našega zemljepisa. Na ta način se bo vzajemnost obeh narodov še bolj poglobila.» Govornik je nato čestital, da se je oživitev ideja češke šole v Ljubljani in želel najlepšega uspeha.

Po tem govoru je g. Cvahtal zaključil lepo slavnost.

Šolo bo posečalo okoli 30 otrok obojega spola, ki so bili dosedaj navezani izključno na domačo vzgojo in slovenske šole.

Lord Curzon bo še govoril

LONDON, 9. «Times» javlja, da se bo lord Curzon danes posvetoval s svojimi svetovci o svojem govoru, ki ga je imel na angleški vsedržavni konferenci. «Times» je mnenja, da bo Curzon najbrže podal prihodnji četrtlet nove izjave.

Nov rekord v brzem letanju

LONDON, 8. List «Exchange Telegraph» iz Newyorka poroča, da je dosegel pomorski poročnik William s svojim letalom brzino 302 km in 65 m na uro, kar predstavlja nov svetovni rekord.

Egipt ne priznava ruskih diplomatskih zastopnikov

KAIRO, 9. Egiptovska vlada je izjavila, da ne bo več priznala ruske diplomatske agencije in konzulata; vsled tega bodo prešli v Egiptu bivajoči Rusi pod suverenost egiptovske vlade.

Velesejem v Innsbrucku

INNSBRUCK, 9. V prisotnosti zastopnikov vlade in mnogo občinstva je bil otvorjen tirolski vzorčni velesejem, na katerem so razstavljeni v prvi vrsti tirolski poljski pridelki in industrijski proizvodi.

Vesti o spremembi načrta za volilni red brez podlage

RIM, 9. Vesti, ki so se razširile v gotovih krogih, da bo vlada uporabila priliko, ko bo načrt volilnega reda predložen senatu, da bo uvedla nekaj sprememb, so brez podlage. Vlada bo predložila senatu načrt kakor ga je sprejela poslanska zbornica.

nam pove, kje je narod na božjem svetu, kjer ne bi bili izvoljeni poslanci poklicani, da branijo pravice svojih volilcev? Kje je dežela, kjer ne bi politične organizacije ljudstva govorile v njegovem imenu? Naj išče «Piccolo» tako svoja dežela in tak narod morda na luni, na tem našem planetu ga ni! Tudi Italijani v naši Juljski Krajini niso ljudstvo, v katerega imenu ne bi govorili poslanci in pa politične organizacije, ali — kakor pravi «Piccolo» — «agitatorji» in «propagandisti». In smelo trdimo, da se le redkokje dogaja, da bi imela široka masa tako malo vpliva na smernice odločujočih politikov, kakor je to ravno pri naših Italijanih. Vsekako nerazmerno manje, nego med našim ljudstvom, ki je res — a to je ravno, ker boli piccolovski tabor — politično dozorelo. «Piccolo» naj bo uverjen, da bi naše politične strune še vse drugače zvene, če bi moglo pristno in v polni meri prihajati do izraza, kar in kakor danes čuti naše ljudstvo. Naši nasprotniki bi morali biti le hvaležni našim voditeljem in političnim organizacijam, ki s svojo vzdržnostjo vplivajo, da val čustev ne gre preko brega. V tem je res nekaj nespornosti med našimi voditelji in ljudstvom. Pa ne v tistem smislu kakor brblja «Piccolo». Ta list naj bi že enkrat nehal s svojimi bedastimi poizkusi, ki mu ovijajo okolo glave venec — smešnosti in neslanosti!

Besede in dejanja

V januarju leta 1921. je izšla v Trstu — očitveno inspirirana od uradne strani — knjižica, ki govori o Italiji v Juljski Krajini v prvem dvoletju po odreditvi. (L'Italia nella Venezia Giulia nel primo biennio dalla liberazione). V poglavju o šolski upravi je cel naval številki, ki naj bi dokazale, koliko več šol so imeli Hrvatje in Slovenci tega leta, pa pred zasledbo. Počasi, počasi! Ne gre za to, koliko šol so imeli Hrvatje in Slovenci po svetovnem požaru, marveč: koliko so jih imeli pred vojno. Naj le primerjajo statistiko o današnjem stanju našega šolstva v Istri z ono pred vojno, pa bodo videli razliko, ki je naravnost porazna za nas. Videli bodo v žalostni luči tuisto «pravico in dalekovidnost», tisto «žrtve» in tisto «voljo, da vzklije novo življenje». In strašni dogodki, ki smo jih doživljali potem, govornjo grozen jezik, kako neopravičene so bile besede pisca: da se bo začelo delo nadaljevalo, puščajoč na strani «sva sovražstva, vsa nasilja in nepremišljene agitacije» — da se bodo vsi posvečali temu delu «mirno z zavestjo svoje dolžnosti» — Tisto «mirno delo», brez sovražstva in brez nasilja» nam ostane v neizbrisno strašnem spominu. Krvavo občutimo mi na svoji koži posledice razlike med lepimi besedami in gromimi dejanji.

Novo slovenske učne knjige — neslovenskega, pisatelja

Ob zadnji šol. leta je razposlal g. Mario Pasqualis, ravnatelj ital. meščanske šole v Trstu, raznim slov. šolskim vodstvom in slov. učiteljem povabilo, naj počakajo z naročanjem učnih knjig, t. j. beril, dokler ne izide njegovo drugo in tretje slovensko berilo, ki se baje že tiska. Ker vemo, da g. Pasqualis slovensštine ne lomi niti za silo, se moramo čudom uprati, kako da je začel med slovenske šolnike? Ali pa se sam obeta nekaka nova izdaja proslulih De Michelijevih beril? Kakšen vzgledovslavni in jezikovni dar bodo ta Pasqualisova slovenska berila, si lahko mislimo. ako vemo, da so njegovi italijanski tovariši še pred kratkim odklonili njegova italijanska berila. Sicer pa bomo videli. — Slovensko učiteljstvo naj se ne pusti begati ter naj seže po berilih svojih priznanih slov. šolnikov, kakor jih navaja «Učit. List» z dne 1. t. m. Ta berila imajo še prednost, da so potrjena od ministrstva v Rimu, kar Pasqualisova zmašila niso.

Dr. Rybář operiran. Predsednik jugoslovenske paritetne komisije, naš rojak dr. Otokar Rybář je dospel iz Beograda v Ljubljano, kjer je bil sprejet v Leoniče, da se podvrže operaciji. Operacija je bila izvršena v ponedeljek in dr. Rybář se kljub precejšnjim bolečinam počuti dobro, tako da je upati, da kmalu okreva. Naš narod na Primorskem, ki ima svojoega nekdanjega prvobornika v živem spominu, to gotovo iz srca želi.

Gromno izenačenje osebja bivše avstrijske policije. «Gazzetta ufficiale» od 6. oktobra objavlja kr. ukaz od 15. julija 1923, št. 2014, ki se tiče izenačenja uradnikov, poduradnikov in stražarjev javne varnostne straže bivše Avstrije, uradnikov, poduradnikov in agentov bivše policije ter orožnikov iz novih pokrajin z osebjem italijanske policije v svrhu ureditve plač in odmerne raznih drugih prejemkov. Izenačenje ne bo veljalo za tiste, ki so zapustili službo pred objavo tega odloka. Cl. 2. določa način izenačenja. Cl. 3. pravi, da se bo izenačenje izvršilo na podlagi stanja 1. julija 1920. in da bo veljalo od tega dne dalje. Cl. 4. določa, da pritiče onemu osebju razen plače draginska doklada, posebna odškodnina v smislu odloka od 22. novembra 1919, št. 2201 in preiskovalnemu osebju še posebna mesečna doklada za dobo od 1. marca 1921. do 1. aprila 1922. Cl. 9. določa, da bodo uradniki lahko zopet sprejeti v službo h karabinerjem s tem, da bodo vršili službo v novih pokrajinah. Cl. 10. določa, da bo vse drugo osebje — razen uradnikov, ki se zopet sprejmejo v službo — odpuščeno z odpravnino, ki jo predvideva Cl.

21. kr. odloka od 31. decembra 1922., št. 1680. Za odpuščenje uradnikov bo veljal št. 7. omenjenega kr. odloka. Tistim, ki nimajo pravice do pokojnine, se izplača enkratna odškodnina v znesku dvojne zadnje letne plače.

Stanovsko uradovanje raztegnjeno na nove pokrajine. Državni uradni list «Gazzetta ufficiale» z dne 4. t. m. priobčuje kr. odlok z dne 24. septembra 1923., št. 2013, kateri odreja, da se imajo s 1. januarja 1924. raztegniti na nove pokrajine zakonite določbe o stanovskem civilnem uradovanju (stato civile). — Pripr. ur.: To uradovanje obsega po italijanskem civilnem zakoniku uradovanje tifoče se rojstva, poroke, smrti in državljanstva ter se mora vršiti v področju občine. Izjave o stanju se morajo podajati župan ali pa kak zastopnik občine predlagan od župana in potrjen od kraljevega prokuratorja. Civilni stanovski urad mora voditi štiri posebne registre: za rojstva, poroke, smrti in državljanstvo. Za naše kraje bo popolnoma novo postopanje pri civilni poroki. Oklice izvrši občinski stanovski uradnik ob dveh nedeljah zaporedoma na vratih občin, hiše; v času med oklici in tri dni pozneje je dotični spis javno nabit. Poroka se izvrši v občinski hiši javno pred občinskim stanovskim uradnikom in v prisotnosti dveh prič. Listine, katere morata predložiti ženin in nevesta, so iste, kakor pri cerkveni poroki po avstrijskem zakonu. Le potrdilo glede vojaške službe ženina ni zahtevano.

Vrnitev otrok s počitnic. Otroci iz postojnskega okraja (Hrašče, Hrenovice, Razdrto, Ubeljsko itd.) se povrnejo v četrtek, 11. t. m. predpoldne s korijero, ki prihaja iz Postojne. Odbor.

Iz tržaškega življenja

Odpuščen uradnik, ki je delal v imenu tvrdke, a za svoj žep. Pred približno enim mesecem je tvrdka Rudolf Ambrosi, katere skladišče se nahaja v ulici Nicolò Macchiavelli št. 3, prejela od ekspedicijske tvrdke Caro-Jellinek telefonsko naročilo za 425 praznih vrec; uradnik, ki je na ta način naročil blago, je dodal, da bo pozneje poslal drugega službenca po vrece. In res se je kmalu potem pojavil v pisarni tvrdke d'Ambrosi mladenič, ki je šetu predložil dokumente za prejem naročenega blaga. Šetu so se zdeli dokumenti v redu; ukazal je svojim uslužbencem, naj nalozijo vrece na voz, ki je čakal pred skladiščem.

Par dni potem je tvrdka d'Ambrosi poslala tvrdki Caro - Jellinek račun za izročeno blago. Tedaj je poslednja odgovorila, da ni nikoli naročila in seveda tudi ne prejela omenjenih vrec. Šef tvrdke d'Ambrosi je uvidel, da je šel na limanice zvitemu sleparju. Naznanil je za dezo na kvesturi.

Kakih 14 dni pozneje je bila na podoben način osleparjena tvrdka Julij Levi, ki ima svoja skladišča na C. Cavour št. 3, za 460 praznih vrec. Sleparija je bila odkrita pri predložitvi tozadevnega računa tvrdki Caro - Jellinek. Šef poslednje je jel sumiti, da ima pri teh sleparijah svoje prste zraven bivši uradnik tvrdke Caro - Jellinek 33-letni Ivan Meula, stanujoč v ul. Udine št. 57. Zadeva je bila naznanjena na kvesturi, ki je dala osumljenca aretirati. Zdi se, da je policijsko agentstvo našlo dokazke o krivdi Meule, kajti kljub temu, da mož zanika vsako krivdo, je bil odveden v zapor v ul. Coroneo.

Policijsko oblastvo si prizadeva izvedeti, kam so izginile vrece, ki so bile vredne 3371 lir.

Podjetja zlikovcev. V noči od 8. na 9. t. m. so neznanj zlikovci vlomili v trafiko Karla Causanija, katere se nahaja v ulici Lazzaretto večič št. 44. Odnesli so za 1000 lir znak in svačice. Tatvina je bila prijeljena na policijskem komisariatu v ul. Sagnita.

Predvečernjim popoldne so običajni «neznanj» obiskali stanovanje Innocenza Rota, stanujočega v ulici Settefontane št. 24. Tu so se polastili raznega perila in par oblek in skupni vrednosti okoli 1300 lir. Ukradeni predmeti so bili last podnajemnika Vincenca Candelli. Ta je naznanil tatvino orožnikom. — Predsnočnim se je Ernest Casalotti, stanujoč v ulici D. Guerrazzi št. 9, nahajal v kinematografu «Reclame» na C. Garibaldi. Medtem ko je mož sedel z zanimanjem predstavi, se je neznan zlikovec posebno zanimal za njegovo srebrno uro in zlato verigo, ki sta nadomna menjali gospodarja. To je Casalotti ugotovil z žalostnim srcem se-le po končani predstavi. Preostajala mu je le skromna tolažba, da je naznanil dogodek na orožniški postaji v ul. G. Brunner.

Pretp. Elektrotehnik Armand Grasson, star 29 let, stanujoč v Carboli zgornji št. 72 se je večerj dopoldne sprl s težakom Calogero Baldi, starim 24 let, stanujočim v isti hiši. Moža sta se sprva počeno obsovala, nato sta začela drug drugega obdelovati s pestmi. Kon-

Borzna poročila.

Tečaj:

Trst, dne 9. oktobra 1923.		
Cosulich	305	
Dalmatia	275	
Gerolimich	1105	
Libera Tristinna	390	
Lloyd	1415	
Lussino	650	
Martinolich	193	
Oceania	108	
Premuda	565	
Tripcovich	290	
Ampela	465	
Cement Dalmatia	305	
Cement Spalato	215	

Valuta na tržaškem trgu.

Trst, dne 9. oktobra 1923.		
ogrskne krome	0.11	0.13
avstrijske krome	0.0210	0.0390
čehoslovške krome	65.25	65.75
dinarji	25.60	25.90
leji	10	10.50
marke	0.3	0.5
dolarji	22	22.10
francoski franki	132.75	133.25
švicarski franki	393	396
angleški funti papirnati	100.80	105.50

čno je Baldi, ki ni mogel drugače nasprotniku do živga, potegniti nož ter ga sunil v trebuh. K sreči se je Grasson umaknil pred sunkom, tako da je zadobil le par centimetrov široko in malo globoko rano. Ranjenec je dobil prvo pomoč od zdravnikar resilne postaje, ki je bil telefonično poklican na lice mesta. Grasson so prepustili domači oskrbi, ker njegova rana ni bila nevarna. Baldija so orožniki aretirali.

DAROVI

Gospod Milho daroval L 100 za otroški vrtec pri Sv. Ivanu. Rojaki posnemajte!

Silva Dekleva
Stanko Tratnik

poročena

Vremski Britoi
pri Divači

Dolenja vas
pri Cerklju

Ljubljana, v oktobra 1923.

Poslano*)

Z današnjim dnem preneha delovati tvrdka ZGAGA & MAURI iz Podbrda. Vse kupčije, še naračene in plačila, so veljavna samo sklenjena z Ivanom Zgaga, Podbrdo.

Podbrdo, 6. oktobra 1923.

Ivan Zgaga, trgovec.

*) Za članke pod tem naslovom odgovarja uredništvo le toliko kolikor mu zakon veleva.

ZAHVALA.

Vsem, ki so spremili k večnemu počitku našo ljubljeno

Alojzijo Ščuka

in vsem onim, ki so z darovanjem cvetja in na druge načine izkazali zadnjo čast pokojnici, izrekamo najsrčnejšo zahvalo.

BARKOVLJE, 10. oktobra 1923.

Družina ŠČUKA.

Mali oglasi

KUHARICO in pomivalko sprejme gostilna Furlan, via Geppa 18. 1420

SLUŽKINJA za majho družino, se išče. Pojasnila daje gostilna Spangher — Barkovlje od 10—12. 1421

ODLICNA DRUŽINA v Beogradu sprejme boljše dekle kot sobarico. Plača L 120. mesečno, hrana in stanovanje. Potni trošek plačan. Naslov pri upravnistvu. 1422

KRONE, goldinarje, zlat denar, kupujem Plačam več kot drugi. Zlatarna, Ponte della Fabbra. 1423

BABICA, diplomirana, sprejema noseče. Govori slovensko. Ljubezniva oskrba, tajnost. Corso Gaibaldi 23. 1424

BRILJANTE, zlato, srebro in platin po najvišjih cenah. Dajem predjume na dragulje. Pertot, Via S. Francesco 15, II. (45)

KRONE IN GOLDINARJE plačujem vedno pet stotink dražje nego drugi kupci. Via Ponders št. 6, I. 1425

KRONE, srebro, zlato in platin kupujem. Plačam več kot drugi. Zlatarna Povh Albert, Trst, via Mazzini 46. 58

BABICA, avtorizirana, sprejema noseče. Govori slovensko. Slavec. Via Giulia 29. 1413

Prihodnje dni odprete

ZALOGA USNJA MARCOVICH

Trst — Via XXX oktobra 15.

KUPUJEM

prizmatične daljnogled.

Prodam Ebulioscop sistem Vidal-Malligand, za ugotovitev gradacije vina, (z jamstvom) L 140.—.

Giusto Hirsch, avtorizirani optik. Via (545) Mazzini 36, Trst

Pohišstvo

Novi dohodi. Prodaja zajamčena. 50 spalnih sob, iz trdega, masivnega, bukovega, jesenovega, mahagonijevega, javorjevega, hrusko-vega lesa, močne vrste, s psiho, s tremi zreali. Brezkonkurenčne cene. Priporočljive za hotele in vile za letovišarje. 468

Prodajajo se tudi sobe za eno osebo.

M.STEINER

Družba z o. z.

Via Geppa 17 - Via Pauliana 1 (Piazza Stazione)

Skrbi se za embalažo in pošiljanje na deželo.

DNEVNE VESTI

Šolski rop v Škedenju

Včeraj je bil za naše škedenjce žalosten dan. Kar se je zgodilo včeraj z našimi otroci, si mislo niti v sanjah mogli predstavljati. Slovenski otroci prvega razreda — 68 po številu — so bili zbrani v svojem razredu kakor po navadi. Kar se pojavi v slovenski šoli neki učitelj z italijanske šole ter naznani voditelju, da je dobil od svojih predstojnikov nalogo, da prepelje vse učence prvega razreda v italijansko šolo. Na ugovor voditelja slovenske šole, da on ni prejel nikake naredbе za izročitev otrok, je odgovoril laški učitelj, da je prvi razred ljudske šole italijanski in da morajo vsled tega vsi otroci v italijansko šolo. Nato je ukazal otrokom, naj gredo na dvorišče. Tu jih je postavil v vrsto po dva in dva in jih potem odvedel v italijansko šolo. Otroci so z lastnimi zapuščali svojo narodno učilnico, a staršem, ki so morali gledati to nasilno početje, so se solzile oči od gneva in žalosti. Vprašamo g. šolskega skrbnika: po čem vam nalogo se je izvršil ta šolski rop nad našimi nedolžnimi otroci? Pripominjamo se, da je izjavil g. šolski skrbnik predložitvi sodbe naših šol, ki so se mu prišli predstaviti, da ostanejo prvi razredi še nadalje v območju slovenskih in da se bo pouk vršil tudi v slovenskem jeziku. Kdo je torej uprizaril in zankal večerajšnji šolski rop v Škedenju? Prizadeži stariši očitno zahtevajo, da se njihovi otroci nemudoma vrnijo tisti šoli, v katero so jih vpisali. Gospod šolski skrbnik, ali vam ne pravi vaša vest — ne kot pedagoška, o tem nečemo govoriti — temveč vaša vest kot človeka, da je tako početje nevravno ne samo vsakega šolnika, temveč tudi vsakega kulturnega človeka sploh!

Odločen nastop naših vrlih Trebenec za našo šolo

Naši vrli Trebenec in Trebenke so storiši moški in odločen korak proti nameravanemu poitalijančenju tamkajšnje ljudske šole. Tukajšnji prefektori so poslali sledeči protest: «Podpisani stariši učencov, ki obiskujejo ljudsko šolo, protestirajo proti temu, da se je v prvi razred tamkajšnje šole uvedla italijanščina kot edini učni jezik. Protest podpisanih starišev izraža sveto pravico, ki jo imajo podpisani do vzgajanja svojih otrok. Podpisani zahtevajo, da ostani pouk, kakršni je bil pred leti, kakršni je bil do sedaj, t. j. slovenski jezik mora imeti prvenstvo. Nimamo nič proti temu, da se počuje tudi italijanščina, toda le kot učni predmet. Dolžnost nam našim otrokom in njihovi vzgoji, ki nam je mnogo pri srcu, nam veleva, da branimo naše svete pravice. — V Trebnah, dne 8. oktobra 1923. (Sledi nad 86 podpisov, torej gotovo vseh starišev učencev prvega razreda).

Vsa čast gre našim zavednim Trebenecem za ta njihov odločni nastop. Slišimo, da priprav-

ljajo slične proteste tudi razne druge vasi in občine Juljske Krajine. In naši župani?

Filozof Gentile in vzgoja

Sedajni naučni minister Gentile, ki ga štejejo med največje italijanske filozofe, menja svoje prepričanje o ciljih vzgoje kakor mačka dlako. Med našimi učitelji je ta gospod dobro znan že iz l. 1919., ko je imel v Trstu tečaj o vzgojslovju za slovenske in italijanske učitelje. Predaval je v dvorani mestne telovadnice. Pri tej priliki je poudarjal dobesedno: «Vzgoja ne bo imela nobenega uspeha, ako se gojenci in učitelj ne strneta v eno bišje, t. j. ako se svoboda gojenca ne zlije v svobodo učitelja, v novo svobodo.» Take so bile besede modrijana Gentile, a kakšna so njegova dejanja? Njegova šolska preuredba, s katero nam hoče zadržati našo šolo, je v takem dijametralnem nasprotju z vsako svobodo učenca, učitelja in sploh s svobodo pouka, da bi spravila naše ljudstvo v grozno in neznožno duševno sužnost. Minister Gentile nam nudi krasen dokaz o resničnosti reka, ki pravi: Čim večji modrijan, tem večja je neumnost, kadar jo napravi. Ali bo filozof na ministrskem stolcu vztrajal pri svoji pogreški na sramoto svoje, svoje filozofije in svojega naroda? Zdravi človeški razum mu gotovo veleva, da ne. Naj ga poslušajo in naj popravi svojo usodno in sramotno pogreško, sicer ga bo slovensko ljudstvo proglasilo za največjega sovražnika slovenskega rodu.

O „šibanju v slovenskem taboru“

objavlja opoldanski «Piccolo» od minulega ponedeljka dopis iz Gorice. Omenja resolucije, sprejete na občnem zboru tamonjšega političnega društva «Edinost». Potem pa prihaja z običajno nesramno kleveto, češ da slovenska glasila pospremljajo te sklepe s komentarji, ki hujskajo slovensko prebivalstvo proti Italijanom in napravam v deželi. Kljujejo le na obrambo proti vladnim odredbam, ki so samovoljne, ker brez vsake zgodovinske podlage. Braniti hočemo le svojo narodno posest, kulturne dobrine in pravice našega ljudstva. In to je — minister Federzoni nam je klasična priča — naša narodna dolžnost in človečanska pravica. Pa saj se tudi dopisnik «Piccolosa» zaveda nevravnosti pozicije, ki jo brani. Zato se zateka k svojih stari, znani — ne vemo, ali bolj hudobni ali bolj neumni — metodi: da stavlja slovensko ljudstvo na eno, kaporjone — «agitatorje» pa na drugo stran ter hoče vzbujati domnevo, kakor da so si ljudstvo in «agitatorji» v nasprotju nad vprašanje naše narodne obrambe. Res — preneumno! Kako bi hotel ta mali, a zlobni Moric predočiti politično življenje bode katerega naroda? Naj

knjižice. Sedaj vsaj vem, kaj tam stoji, in se lahko branim.

Gre za šifro. No, pravim si, rada bi poznala tiste, ki bi dobil iz mene to-le mojo in moja-ga moža tajnost. Gospod komisar se trudi dovolj; da si mislim, kako me smatra za pošteno neumno. Proglušam mu torej, naj se ne trudi, šifre da mu ne povem.

Zakaj ne? Ker nečem. Zakaj nečem? Izjavljam, da imam svoj tajni znak zato, da mi lahko mož javlja, kje se nahaja, kakor se mu godi in p.; moja želja je bila, naj mi vselej javlja nevarnosti, v katerih se nahaja. Ta-le znak je važen samo zame, za gospodo je brez pomena, zato ga ne povem.

A zato, ker je brez pomena, baš zato jim ga lahko povem, — meni gospod komisar. Pravim zopet, da ne.

Tako se zabavamo. Končno je vprašal gospod komisar, ali ga tudi v Prazi ne povem, niti pred vojnim sodiščem? Hm, to ima biti strašno zame. Odločno vztrajam ob svojem. Gospod komisar je vprašal našega orožnika, če ima tukaj «Strafgesetzbuch» in «Strafprozess»? Da. Imeni teh dveh knjig dobro pomnim. Slike mi mišajo pred očmi, ko lista komisar v njih in si izpisuje in sestavlja nekaj, dorazumevaje se o tem z nadporočnikom. Njegovo izbrano razpoloženje prekipeva, čudim se, da si ne pripovedujeja pred menoj o «dobrem lovu», ki so ga imeli pri nas. Nisem

spodobna definovati, kako gledata name. Slutim pa nekoliko že sedaj: izdajstvo, veleizdaja, tajen upor — vse to je bilo doslej zavito v meglo, z nejasnimi obrisi, in gospoda, ta-le dva razumnika, držita že za niti in kmalu odkrijeta kdove kako dalekosežno, senzacionalno tajnost. Kdo ve? In jaz seveda tudi vem, jaz moram vedeti, menda več nego onadva, zato je treba z menoj previdno postopati, vljudno, da me ne preplašita.

Po dovršenem izpraševanju ne morem baš reči, da bi se bil ta gospod mene loval na kako posebno rafinovano ali vsaj bistro. Zvedela sem iz njegovih vprašanj vselej takoj, kam meri. K temu ni bilo mnogo treba. Bila bi se bila zasmejala, ko je vprašal: «Ali ste slišali, gospa, kdaj ime Masaryk?»

PODLISTEK

Ljudmila Pivkova:

KRIMINAL (6)

V tem ni nič zanimivega. Hočejo vedeti vse o mojem spoznanju in znanju z možem, potem vse podrobnosti njegovega zadnjega dopusta itd.

Iz mojih zapiskov vedo, da mi je pošiljal zavojčke domov in da sva imela dogovorjeno šifro; razen tega nahajajo različne opazke, ki si jih gospodje razlagajo po svojem razumu — vse